

Ólmodi gyöngyszemek

Közösségi összefogással kidolgozott natúrparki szemléletű élő értékeink Ólmodon

Készítette: Ólmod Önkormányzata

Közreműködött: Írott-kő Natúrparkért Egyesület,

az UTIRO LEADER helyi akciócsoport VP6-19.2.1.-90-Ö.1-17 helyi felhívása keretében

2020

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Tartalomjegyzék

Előhang

1. Az Ólmodi Gyöngyszemek dicsérete

2. Ólmod legragyogóbb gyöngyszemei

- 2.1. Ólmod történelmi és kulturális hagyományai
- 2.2. Kiemelkedő ünnepek és szokások a faluban
- 2.3. Kiemelkedő Ólmodiak
- 2.4. Művészetek és művészi kézművesség Ólmodon
- 2.5. Természeti értékeink
- 2.6. Épített értékeink
- 2.7. Tárgyak, és a múlt kézbe vehető emlékei
- 2.8. Mesterségek és iparosság emlékei
- 2.9. Vendégcsalogató és vendégfogadó gyöngyszemek
- 2.10. Helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói
- 2.11. Sport, hobbi, szabadidő
- 2.12. Az Ólmod közösségeinek hordozói

Mellékletek:

- 1. számú melléklet: Az Ólmodi Gyöngyszemek védelemére, szépítésére és továbbfejlesztésére javasolt intézkedések köre

**Az ólmodi találkozók, az ólmodi polgárok közlései és az Ólmodot érintő források alapján,
valamint a települési és natúrparki munkatársak együttműködésével,**

Összeállította:

Honvéd Veronika és Győrffy Gábor (Írott-kő Natúrparkért Egyesület)

Előhang

Gyökerek Koreni

Gyökerek.

A múlt nyomai. Öregi szimbólumok.

Örök emlékek.

Általános motívumok, érzések, életrajzi jelek. A táj, a dolgozó kéz, a sző, a lélek tisztelése és becsülése. A csund, a lényeg, a béké, a kezes megelégedés jelei. Világos, érthető forma. Az idő és a rendszeriség naplója. A szülőföld neve észrevett szépsége.

Fekete vonalak a fehér papíron...

Trigoric Lajos

Koreni.

Traji prošlosti. Prastari simboli.

Vječni spomenici.

Opći motivi, osjećaji, biografski zapisi.

Postovanje, običavanje rodne grude, djelatne ruke, srca i duše. Potezi misla, bitnosti, tišine i ugodnoga zadovoljstva forma, razumljiva forma. Dnevnik vremena i ufanja. Neupametzeta lipota zavišaja.

Črne linije na bijelom papiru...

Lajos Trigoric

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHAZÓ EURÓPA

1. Az Ólmodi Gyöngyszemek dicsérete

A legragyogóbb Ólmodi Gyöngyszemek számbavétele előtt, röviden áttekintjük és összegezzük Ólmod páratlan természeti, történelmi és kulturális értékeit. Ebben a közegben fejlődött és fejlődik ki minden egyes Ólmodi Gyöngyszem!

Végtelen csend, megkapó nyugalom, az aprócska Ribnyák patak messzire halló csobogása, meghitt találkozások a dombok és erdők baráti ölelésében, a horvát és keresztény ünnepek felhangzó énekei, és a régiiek velünk élő hagyományai – talán erre a legbüszkébbek ma az ólmodiak. Nagy utat járt be a falu az elmúlt száz, ötszáz és ezer évben, hogy ma együtt állhasson a XXI. század merőben új kihívásai elé.

Ólmod a Húség Faluja! – így ismeri Ólmodot ma mindenki az országban, miután az 1920-as Trianoni döntés után három évvel újra csak Magyarország részévé válhatott a falu. Akkor még háromszázan éltek és gazdálkodtak itt, a faluhoz közel malom állt **a Répce partján**, a Csárda malom, és sokan a szomszédos burgenlandi falvakba jártak gyerekként libát vagy kecskét őrizni, ahol a horvát és magyar mellé, németül is megtanultak.

A 1948-49 után Ólmod a határhoz szorult, a települést műszaki határzár zárta el az ország többi részétől. A klastromi kápolna testvérhúga, a gyönyörű Belovich kápolna alól a Szőlőhegyről 1965-ben kiforgatták a szőlőt, a Csárda malmot a műszaki határzár építéskor robbantották fel, közben Ausztria ötszáz méterrel elterelte a Répcét – és a falu felett, a megépült Határőr laktanya vette át az uralmat. **Ólmod, a húséges falu, vasfüggönnyel elzárt zsáktelepüléssé vált.** Sokszor még a mentő sem jöhetett be, és 1988-ban is csak arról szólhatott a film, hogy innen a fiataloknak el kell menekülniük, és ki tudja mi lesz velünk ötven év múlva. A múlt század közepi háromszáz helyett, akkor alig kilencvenen, mapedig már újra mintegy százhuszan élnek a faluban.

Ólmod élni akar! – hangzott fel a filmben. Ólmod élni akart az Árpádházi királyaink korai évszázadaiban, a X.-XII. évszázadban, amikor a „Wygna-Potoka” (Vihnya-Potoka, magyarul Kovács patak, ma Ribnyák patak) völgyében a korai Kárpát-medencei vasművesség mives kohói működtek a korai szláv falu felett. Nevét is erről kaphatta, mert ha ólom nem is volt a környéken, de ólomszürke vasgyepje, annak munkagödrei jelentős korai iparos hagyományról szólnak mindhárom nyelven (Bleigraben, Plajgor, Ólmod). Ólmod élni akart, amikor 1195-ben megalapították a szomszédos Borsmonostori Cisztercita Kolostort és az 1234-ben birtokul adták a falut Pilgrum névvel a klastromnak. Élni akart a nagy török pusztítás után is, amikor 1532-1541 között Jurisics Miklós horvátországi birtokairól telepítette be lakosokkal, és keltette újra életre a falut. Élni akart, amikor egy koraújkori pestis járvány után csak tizenheten maradtak életben, és a mondás szerint Ólmodon még a toronyban is sündisznók éltek. Mindig megújították a román kori részletekkel teljes Szent-Márton templomukat, újjáépítették házaikat, ahogy teszik most is a XX. század itt felejtett nyomait lassan eltakarítva, gondosan átalakítva. A falu békéjét védve, eredménnyel léptek fel az ellen, hogy a majdani M87-es út, az Ólmodot övező hegyek legyalulásával és áttörésével, itt érje el Ausztriát. Ólmod közössége ápolja kultúráját, tartja ünnepeit – galériát, helytörténeti gyűjteményt és kiállítást tart fenn. Ápolja a falu gyönyörű határát, és fokozatosan, évről-évre újabb területeket vesz gondozásba. Fogadja a nemzetközi túrázókat a Szent-Márton, az alpannonia® és a Mária túraútvonalon, az Eurovelo és a Veloregio kerékpáros útvonalon, és idéntől a Borostyánkő (Bernstein) nemzetközi túraúton is. Vendégházaiban fogadja a főleg magyar és horvát vendégeket, és kisparaszti ökö-porta kezdeményezések révén örökíti át a falu évszázados földműves hagyományait a következő generációknak.

Kiemelkedő személyiségek emelték újra és újra magasba a falu fákláját. A törökverő Jurisics Miklósról mindig hálával emlékezik a falu. Mate Mersics Miloradic a leghíresebb gradistyei horvát papköltő a szomszédos Frankenauban (Frankóban), édesapja pedig Ólmodon született. Versei és élete példa a várvidéki horvátoknak, ő írta a gradistyei

horvátok himnuszát is. A falu életében tanítóként, gyűjtőként és fotográfusként is fontos szerepet töltött be Brigovich Lajos, akit még sokan láttak kerékpáron érkezni valamelyik Ólmodi ünnepre vagy eseményre. **Az elmúlt évtizedek legnagyobb hatású Ólmodi személyisége Szlávics Antal** volt, aki tanította, nevelte, óvta Ólmodot, és még Németországi élete során is gondját viselte kedves falujának. Házát és annak felszerelését is Ólmodra hagyta örökölni.

Századunk hatalmas erői próbálják szétfeszíteni a legelzártabb településeket és a legösszetartóbb közösségeket is. Az Ólmodiak is eljárnak dolgozni és tanulni is – Szombathelyre, Kőszegre, Ausztriába. Számos új család talál Ólmodon otthonra, közülük is sokan eljárnak. Vannak, és reméljük lesznek is, akik nagyon távoli vidékekről kerülnek ide, többek között gazdálkodásra alkalmas klímát keresve!

Aki Ólmodra érkezik, élő értékeket, valódi Gyöngyszemek tucatjait találja itt! A Dede-Babe egyedülálló és csintalan farsangoló szokás. A falu nagy ünnepei, így a Húsvéti körmenet vagy a Szent Márton lampionos vonulás, sokszor több száz résztvevőt vonzanak, különösen a szomszédos Horvátzsidányból és a gradistyei horvátság köréből. Térségünkben egyedülálló az Ólmodon Mindenszentekkor gyújtott hatalmas máglya is, amely az egykori Magyar Királyság területéről a határmenti (ma már burgenlandi) horvát települések mellett, csak Felvidék és Erdély egy-egy határtelepüléséről ismert, és talán még pogány eredetű szokás.

Ólmodot mindig is helyi vállalkozói és erős közösségei tartották meg. Reméljük, hogy a beszélgetéseknek és a fénylő gyöngyszemeknek köszönhetően, mind több ólmodi vállalkozó és család találja meg megélhetését a helyi értékekre alapozva, akár a vendégfogadásban, akár helyi és táji értékre alapozó szolgáltatásban, mezőgazdálkodásban és gyártásban. Az önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat és az egyházközség köré szerveződő közösségekben és azok mellett, vajon születik-e a közeljövőben olyan egyesület, amely a többiekkel együttműködve, még erősebbé teheti a falut Ólmod Gyöngyszemeinek ápolásában?

Ólmod Hűsége nem csak emlék! Ólmodnak a Magyarországhoz való, száz éve legendás hűsége méltán megyei, és országos jelentőségű. Ma, Ólmod a mindig megújuló kulturális örökségéhez, a kornak megfelelő módon újraszülető földműves és kisparaszti hagyományokhoz, a falu páratlan természeti kincseihez, jó levegőjéhez és gyógyító csendjéhez való Hűségével is példát mutat a nála méretben sokszor nagyobb magyar településeknek és falvaknak.

Ezt a munkát Ólmod falu önkormányzata, a falu résztvevő közössége és az Írott-kő Natúrpark csapata közösen végezte el, 2020 első felében. Megtisztelő, hogy a két esti beszélgetésben, és a kérdőíveken keresztül több mint húsz ólmodi polgár vett részt a munkában. Ólmod önkormányzatának testülete dönthet úgy, hogy települési értéktár bizottságot alakít, amely az Ólmodi Gyöngyszemekből jó párat a jogszabályok szerinti helyi értékkel minősíthet. Ezután kezdeményezhet Vas megyei értékkel minősítést is. Idővel bővítheti az Ólmodi Gyöngyszemek körét is, amelyre az Írott-kő Natúrpark csapatában mindig partnert fog találni.

Ólmod büszkesége legfőképpen a természet adta csendje és a falu háborítatlan szépsége. A Kőszegi-hegység és a Répce-mente kristálytisztá hegyi levegője, háborítatlan nyugalma és rendezettsége az, amit az itt lakók a legjobban becsülnek. Ebben a kis faluban „még az ajtót sem muszáj rázárni estére” - mondta az egyik hölgy beszélgetésünk alkalmával: ami mit sem bizonyít jobban, mint hogy a viharos sorsú Ólmod ma a béke ritka szigete lett. Ez a nyugalom és meghittség talán a legfontosabb: egy maradandó báj, amit az itt élők semmiért sem cserélnének el.

Az Ólmodi Gyöngyszemek az egész Írott-kő Natúrpark térség gyöngyszemeiként ragyognak!

2. Ólmod legragyogóbb gyöngyszemei

Csokorba szedjük, felfűzzük életünk különböző területein fénylő, legragyogóbb Ólmodi Gyöngyszemeket. Olvashatnak Ólmod különleges természeti értékeiről, történelmi és kulturális kincseiről, kiemelkedő ünnepeiről és a falu jelenkori rendezvényeiről, a falu történetének kiemelkedő személyiségeiről, az épített értékekről, a vendégcsalogató és vendégfogadó élménypontokról, jelentős helytörténeti tárgyokról és gyűjteményekről, kézműves mesterekről és meghatározó művészekről is. Számot adunk az Ólmod életében 2020-ban jelentős közösségekről, a helyi közösségi élet formálóiáról, valamint az Ólmod gazdasági életét meghatározó gazdasági tevékenységeiről és vállalkozókról is. Ólmod gyöngyszemeinek köre évről évre mélyül, megújul és bővül is. Az itt feljegyzett Ólmodi Gyöngyszemek ápolást, gondozást érdemelnek – és külön-külön is, további, részletesebb kimunkálásra méltóak!

Reméljük, kedvüket lelik Ólmod legragyogóbb gyöngyszemeiben!

2.1. Ólmod történelmi és kulturális hagyományai

2.1.1. Ólmod, a Húség Faluja

2014-ben a Magyar Országgyűlés törvényt hozott a húség falvairól: Ólmod a CIII./2014 törvény alapján „örök emlékezetűl” megkapta a **„Leghúségesebb Falu” (Communitas Fidelissima) címet**. A Nagy Háborút a Magyar Királyság számára is lezárni akaró Trianoni Szerződést előkészítő 1920-as határmegállapító bizottságok Ólmodot Magyarországtól elcsatolandó területként határozták meg. Egy 1922-ben bevésített határvonal egy 1699-ben felállított, a települések és birtokok határát jelző kőnek a felülírásával kívánta gyorsítani az 1922-es határkijelölést (forrás és fénykép: Orbán Róbert). Burgenland 1923-as megalakulására két horvát nemzetiségi falu is, Ólmod és Szentpéterfa már visszakerült Magyarországhoz! Így lettek ők a Húség falvai. Helyettük Rótfalva (Rattendorf) és Rendek (Liebing) került, és tartozik ma is Ausztriához. A falu visszacsatolása polgári kérésre történt, helyi kezdeményezésre, egy néppárti program keretén belül. Ólmod, Húsége jutalmául a magyar emberek és települések évszázados megbecsülését nyerte el, akkor is, ha a II. Világháború után a vasfüggönyt, és ezzel a teljes elzártság próbatételét is megkapta. A műszaki határvonal részeként a szögesdrótból készült, a Határőrség által nyitott és csukott kapu, közvetlenül a horvátországi útágazásánál volt. Aki a község felé kívánt befordulni, azt ott azonnal megállították, ellenőrizték, sokszor visszafordították. Ólmod mára, Magyarország mellett, múltjához, horvát kultúrájához és természeti kincseihez is Húséges Faluvá vált.

2.1.2. Gyökerek – Koreni, Ólmod horvát kulturális gyökerei

1532 óta Ólmod, nemcsak korai szláv, de teljesen horvát nemzetiségi falu lett. Ez öt évszázada meghatározza a falu kultúráját, szokásait, nevezetes szülötteit, és Ólmod sorsát Magyarországon belül. A horvát örökség 1848-ban és utána többször is, kifejezetten nehezítette a helyzetét, a falu mégis megtartotta nyelvét és identitását. Mersisch Máténak, Brigovich Lajosnak és Szilávi Antalnak köszönhetően, a kicsiny Ólmod jelentős szerepet tölt be ma is a gradistyei horvátság élénk kulturális életében. A Szent Márton templom ünnepeire más határmenti horvát falvakból is sokan érkeznek, különösen a húsvéti körmenetre (majdnem négyszázan), valamint a Szent-Márton lampionos felvonulásra (majdnem kétszázan). Ólmod és Horvátországi horvát kulturális élete ma is sok szálon erősíti egymást.

2.1.3. Ólmod keresztény hagyományai

Ólmod korai története összekötődik hazánk harmadik legnagyobb cisztercita kolostorának, az 1195-ben alakított, szomszédos Klastrom (ma Kloistermarienberg, Borsmonostor) történetével. A ciszter rend jól bánt a birtokába került falvakkal és népével. A keresztény vallási élettel ilyen korán és mélyen összekapcsolódott falu erős vallásossága akkor is fennmaradt, amikor Jurisich Miklós a törökvész után, dalmáciai birtokairól horvát telepeseket telepített a faluba. A falu Szent Márton temploma, annak egészen a XIII.-XIV. századi román művészeti korig visszakövethető részletei, és az azóta történt átalakítások és felújítások, valamint a faluban ma is élő templomi ünnepek erős és meghitt vallásosságról tanúskodnak. A falu szinte évszázadonként szükségessé vált történelmi újrakezdései pedig a megújulás, az újraszületés erejét mutatják fel ma is a kevésbé izgalmas vidékekről, esetleg hitetlenkedő idelátogatók számára. **A reggel 5 óras harangszó** a régi imaidő jelzéseképp a mai napig szól. **A délután 3 óras harangszó, minden pénteken, ma minden nap** – Krisztus Urunk keresztre feszítése emlékére ma is minden héten megkondul.

2.1.4. Családtörténetek Ólmodon

Számos Ólmodi család sorstörténete több évtizede, van, akié már több évszázada is egybeforrt Ólmoddal. Minden egyes család története önálló gyöngyszem, egy különleges szín a falu sorstörténetének szövetében! A XVI. századi pusztulás és a későbbi pestisjárvány után, új megrázkódtatásként, a XX. század második felének szögesdrót mögé zárt élete csaknem 1/3-ára csökkentette a falu népességét. Így, nagyon sokak a környékbeli településeken: Horvátzsidányban, Kőszegen vagy még távolabb kényszerültek otthonra találni. Közülük ma is sokan, a szívükben ólmodiak, hűséges elszármazottként térnek haza az ünnepekre, a jeles eseményekre, és ápolják családjuk ólmodi életének emlékeit.

Az ólmodi családok nagy értékévé válhat, ha felgyűjtik családtörténetüket. Javasoljuk az Önkormányzatnak, hogy a könyvtárban, és a helytörténeti gyűjteményben adjanak helyet a családtörténeteknek is, akár vázlatos formában. Külön javasoljuk a fényképes emlékek felgyűjtését és lemásolását.

2.2. Kiemelkedő ünnepek és szokások Ólmodon

2.2.1. Dede Babe Ólmodi farsangi népszokás

A Dede Babe népszokást a húshagyó kedd előtti hétfőn gyakorolják az Ólmodiak. Hónapok, hetek készülődései után két férfi felhúzza a mennyasszonyi ruhát jelmezként. Vastag és kitömött a ruha. A többiek énekkel kísérik a bolond párt, és a falusiak és állataik, portájuk jó egészsége és termékenysége érdekében jól megköszöntik mindazokat, akiket otthon érnek. A Dede Babe járást horvát muzsika és ének kíséri, hagyományosan harmonikával. A portákra rendesen szalmát szórnak, az elkapottak pedig cuppanós, festékes, rúzsos pusziknak is 'örülhetnek'. A farsangjárás végére megtelik a hatalmas fonott kosár is – egykor tojással, szalonnával, süteménnyel és házi pálinkával, ma már inkább mindezek modern kori megfelelőivel.

2.2.2. Ólmodi hagyományőrző disznóvágás

A hagyományokat a környező horvát települések egyformán fontosnak tartották átörökíteni. Ma is törekszenek a hagyományok ápolására, a már elfeledett népszokások föllevenítésére. Az Ólmodi hagyományok így sokszor összefonódnak a környékbeli horvát települések hagyományaival, különösen Horvátzsidányéval. Egykor minden család vágott disznót a téli időszakban. Ólmodon évek óta a falu közössége tartja fenn ezt a szokást, és jókedvű hagyományőrző disznóvágáson vezetik be az ifjabbakat is a paraszti falu közösségi hagyományaiba.

2.2.3. Húsvéti körmenet

A vallásához hűséges Ólmod számára a Húsvéti Körmenet a legnagyobb templomi ünnepe. Ezt akkor is tartották, amikor ehhez a Határőrség engedélyét is kérni kellett, és a Szent Márton templomtól nem indulhattak el közösen a falu közepéig, a határ irányába... Van olyan év, hogy négyszáznál is többen részt vesznek a körmeneten.

2.2.4. Ólmod, a Hűség Faluja! ünnepe

Az 1920-as Trianoni döntés után három évvel újra csak Magyarország részévé válhatott a falu. A Szent Márton templom oldalán emléktábla emlékezik a dicsőséges eseményről. Évente, magas ünnepet tartanak az évforduló tiszteletére. Az idén lesz száz éves a falu környezetétől való elszakíttatása, így reméljük ez a munkánk is hozzájárul ahhoz, hogy Vas megye közössége is méltón emlékezzék meg Ólmod évszázados helytállásáról.

2.2.5. Horvát nap - falunap

Ólmod horvát kultúrában gyökerező falu. Falunapját is, ha lehet, a horvátság napján vagy ahhoz közeli időpontban tartja. Ezen a napon a mindenkor a faluban élők együtt emlékeznek Ólmod évszázados kulturális hagyományaira, és a Falunap részeként ünneplik az ólmodi horvátságot is.

Időszak: lehetőség szerint augusztus, mindenképpen június-augusztus

2.2.6. Máglyagyújtás Ólmodon Mindenszentekkor

A Magyarország egykori határvidékeiről ismerünk Mindenszenteki Máglyákat, mára mindösszesen 3 ilyen Mindenszenteki „Őrtűzről” tudunk: Magyarország mai területén pedig maga az ólmodi az egyetlen! A hegy tetején fellobbanó tűz, mely messze világított és vitte a hírt, az itt élőktől az egykor itt éltekhez. A szokás eredete nagyon korai időkre, talán a honfoglaló magyarok vagy a kelták világába nyúlik vissza, kik maguk is ünnepelték ezt a jeles

napot. Ezt a szokást megtartva, Ólmodon hatalmas máglyát gyújtanak, és miként a lángok és a parázs is felfelé törekszik, így Mindenszentekkor a küszöbön túliakhoz szárnyaló gondolatokkal is megemlékeznek az elhunytakról. Amikor nem volt saját tulajdonú erdő, a '60-as években a legények rőzsét gyűjtve szedték össze a máglyára valót az erdőkből, hogy tovább tudják vinni ezt a hagyományt. Ólmodon a mai napig él a máglyagyújtás szokása.

2.2.7. Szent Márton lámpás felvonulás - Horvátzsidányból az Ólmodi Szent Márton templomba.

A Horvátzsidányi óvoda és iskola nevelői és gyermekei, valamint számos 'zsidányi család, Szent Márton keresésére, Ólmodra indul. A gyerekeken liba-korona, kezükben Szent-Márton lámpás – így járják be sötétedés után a két falu közötti dombos, kanyargós utat. A határban várják őket a falusiak, és innen együtt indulnak tovább Ólmod Szent Márton templomába – nem ritkán mintegy kétszázan. A templomban a gyermekek ünnepi Szent Márton műsort adnak az első pannóniai szent, egyben az első európai szerzetes-szent, Európa védőszentje tiszteletére. A falu pedig, Mártonhoz illően, bőségesen megvendégeli apró vendégeit. Az apró lámpások fényútjaival, ezernyi újabb és újabb sor íródik a két falu évszázados együttműködésének dicsőségkönyvébe. Bárhova kerülnek a gyerekek életükben, ezt az élményt biztosan mesélni fogják, még unokáiknak is.

2.3. Kiemelkedő Ólmodiak

Az Ólmod életében meghatározó vagy jelentős szerepet játszó Ólmodiak élettörténetét és munkásságát reméljük nagyon sok Ólmodra költöző megismeri majd, és a felcseperedő ifjak is tanulhatnak majd életük példájából. Ők valódi Ólmodi Gyöngyszemek, ugyanakkor a jelen munka nem vállalhatja fel töredékesen sem teljes életútjuk ismertetését.

2.3.1. Jurisich Miklós -1532-1541 között, a nagy török pusztítás után, saját horvátországi birtokairól telepítette be újra Ólmodot. Új életre keltette a falut, és ez a tette legalább ötszáz évre meghatározta Ólmod kulturális örökségét.

2.3.2. Mate Mersich Miloradic – A leghíresebb gradistyei horvát papköltő és tudós maga a szomszédos Frankenau-ban született, míg édesapja Ólmodon. Családja Ólmodi kötődésű, ő ezer szállal kötődik a várvidéki horvátsághoz. Számos tudományos munkát publikált. Legismertebb verse a Gradistyei horvátok himnusza, így emléktáblája méltán kapott helyet Ólmod Fő utcáján – először a szülői házon, majd ma már a Galéria homlokzatán.

2.3.3. Fehér Alajos, Gaál József és Hergovits Márton

Ólmod száz évvel ezelőtt, elsősorban ennek a három ólmodi férfiúnak – és az általuk mozgósított faluközösségnek köszönhetette Magyarországon maradását. Fehér Alajos akkori hentes és kocsmáros, Gaál József Ólmod tanítója, Hergovits Márton, a község bírója éveken át minden követ megmozgatott: tárgyalta, érvelt és képviselte az ólmodiakat, annak érdekében, hogy megváltoztassák a Trianonban kijelölt határt, és Ólmod ismét Magyarországhoz tartózhasson. Törekvésüket erősen megtámasztotta, hogy 1920-ban az ólmodiak újra és újra zászlók alatt, jelszavakat skandálva vonultak fel békésen, de hangosan a faluban.

2.3.4. Szlávích Antal – Ólmodi születésű pap, aki 2010-ben egy 120 cm nagyságú Mária-szobrot hozott Medjugorjéból, a horvát zarándokhelyről és falujának adományozta. Szülőházát, és annak berendezését a falura hagyta – benne vendégfogadó szállást, galériát és kiállítást rendezett be a település. A beszélgetéseken a falu életére legnagyobb hatású XX. századi Ólmodiként került róla szó.

2.3.5. Brigovich Lajos – Tanítóként, gyűjtőként, festőként és fotográfusként is fontos szerepet töltött be a falu életében. A legutóbbi időkig, sokszor lehetett őt látni kerékpáron érkezni valamely Ólmodi ünnepre, vagy nagyobb eseményre. Fotói évtizedek képes krónikáját őrzik. Festményei és grafikái a Galériában kerültek kiállításra, és Ólmod falu csodálatos képét mutatják. A színek, a hangulatok talán még a fényképnél is hitelesebben tudják felidézni az elmúlt korok életét. A rendszerváltás előtt úttörő-vezetőként is szervezte a térség gyermekeinek programjait. Helytörténeti gyűjteménye Gyökerek – Koreni címmel látogatható ma is. A gyűjteménynek nevet adó leírása egyben jelen munkánk Előhangja, és poétikus summázata.

2.4. Művészetek és művészi kézművesség

2.4.1. Ólmodról szóló festmények a galériában

Szlávich Antal térségbeli festőket kért fel arra, hogy ólmódi nevezetességeket, ólmodi utca részleteket, és Ólmod környéki nevezetességeket fessenek meg. Ezek a képek ma a „Mersich ház” galériájában megtalálhatóak.

2.4.2. Brigovich Lajos festményei – Tusrajzain, festményein a horvát embereket, falurészeket és a környező szép tájat örökítette meg sajátos látásmóddal. Festményein elsősorban a meleg színek dominálnak. Alkotásaiból helyben, az ország sok településén, Kismartonban és Zágrábban is rendeztek kiállítást.

2.4.3. Szlávich Antal: Ólmodi Harangok címmel írta meg verses kötetét, amely nem csak az itthon élő gradistyei horvátokhoz ért el, de az Ausztriában és Szlovákiában élőkhez is, sőt széles körben ismert Horvátországban is. A Galériában vannak berendezve Szlávich Antal által készített festmények Ólmod település és külterülete nevezetességeiről, szépségeiről. Ezek a képek díszítik verses kötetét is. A kötet különlegessége, hogy ólmodi horvát nyelven íródott, azon a nyelven, amelyen nevelkedett, ez az ólmodiak számára ma is legérthetőbb nyelv. A könyv érdemes újbóli kiadásra, és a teljes kötet, vagy részleteinek lefordítása és kiadása magyar nyelven is figyelmet érdemelhet.

2.4.4. Ólmod élni akar! és a Nyomsávon c. filmek – Az „Ólmod élni akar!” című megrázó kisfilmet 1988-ban készítették. A filmecke drámai képet fest e vasfüggöny mellé szorult faluról: helybéli parasztember, plébános és hivatalnok nyilatkozik arról, a szocialista határvédelem hogyan változtatott egy faluból reményét vesztett, sötét jövőképű helyet. Ólmod élénk közösségi élete, újra növekvő lakosság száma mutatja az itt élők szorgalmát, kitartását, és oly sokszor megtapasztalt, határtalan megújulási képességét.

2.4.5. A „Nyomsávon” című dokumentumfilmet is a nyugati és a keleti blokk határán épült magyarországi vasfüggöny mentén lévő települések lakóinak életét mutatja be. Az emberek állandó zaklatás, ellenőrzés és szabadságukban való korlátozás közepette éltek. Hiteles szemtanúk vallanak a határsértésekről.

2.4.6. Bukits Eszter nemez munkái – Már az óvodában megismerkedett a nemezelés tudományával, de igazán a gimnáziumi évek alatt kezdett el vele foglalkozni. A Nádudvari Népi Kézműves Szakiskolába járt ahol két év után hivatalosan is nemezkészítővé vált. Jelenleg Ólmodon egy alakulófélben lévő saját műhelyben tevékenykedik, megrendelésekre, és vásárookra dolgozik, illetve táboroztat. A magyarság népművészetének képviselői, zenészek és kézművesek is, gyakran megfordulnak hívására Ólmodon.

2.5. Ólmodi gyöngyszemek – természeti értékeink

2.5.1. Az Ólmodra bevezető öreg tölgyfa sor

Őrtálló öreg tölgyek díszsorfala előtt érkezik meg az utas Ólmodra. Maga az Őrségi Nemzeti Park is azt javasolja, hogy ez a nemes fasor helyi jelentőségű védett természeti érték legyen. A csertölgy és kocsányos tölgy elegyes fasor alatt pihenő pad, az egykori Csárda malom emlékköve, és egy település-ismertető tábla is fogadja a vendégeket. Ólmod sokat bíró erejének hű tükre ez a különleges természeti értéket jelentő fasor.

2.5.2. Ólmod végtelen csendjében messzehalló vízcsobogás

Az aprócska Ribnyák patak tiszta vízének, játékos csilingelése messze hallik az ólmodi estékben. Ezt a megnyugtatóan sűrű csendet segítik a falut ölelő magas dombokat borító elegyes és fenyőerdők is. A fájdalmas XX. század következményei, egészen furcsán, most jótékonyan is hatnak: nincsen átmenő forgalom a településen, így aki Ólmodra érkezik, a nyugalom szigetére érkezhet. Gyerekeknek, kisgyermekes családoknak és nyugalmat keresőknek ez páratlan kincs! Az érintetlen természeti környezethez, bármily furcsa is, a határsávi elzártság is hozzájárult. Korlátozták az erdőgazdálkodást, így a természeti kincsek szinte érintetlenül vészelték át az elmúlt évszázadot. Csak a Répce osztrákok általi, árvízvédelmi elvezetése okozta a folyó elvesztését; valamint a kisparaszti gazdaságok nagyszámú élőállat-tartása, és a kétkezi földműves munka mindent átható, életet teremtő nyomai hiányoznak ma még a tájból – amely így is teljes, és elvárásos. Ennek a békének különleges értéke van mind a vendégek fogadásában, mind a gazdálkodásban.

2.5.3. Az öreg eperfa

A falu határában lévő több száz éves különleges eperfa, mely közterületen áll, és jelenleg Méhes Attila gondozza. Visszanyírás után, megifjult bokornyai hajtások sarjadnak többágú, néhol odvas törzséből. Évek óta nincs termése, de tavasszal – virágzáskor csodaszép! Törzs átmérő: kb.3,7 m. A fa termést nem hoz, de virágzik. Valószínűsíthetően 100 évnél idősebb korú fa. Akkor lehetne újra termése, ha több eperfa is elültetésre kerülne a közelében, talán éppen azon az úton, amely ma is kivezet a faluból az öreg eperfához. Az idősebbek úgy emlékeznek, hogy az utat váltva fehér és fekete eperfák szegélyezték. Korát csak megbecsülni tudjuk, a beszélgetésen résztvevő középkorú hölgyek már gyermekkorukból is természetes fára emlékeznek, sőt egyikük édesanyja is emlékszik rá gyermekkorából – így legalább 90-100 éves ritka szép öreg eperfáról beszélhetünk. Az ókori legenda, Pyramus és Thisbe szerelmesek tragikus legendája, magáról az eperfa színéről is méltó történet lehet a tövébe letelepülők számára: „Annak a fának most, vérrel telehintve, / gyümölcse elfeketül, s a gyökér, melyhez behatolt a sötét vér, / bíborosult színnel tarkazza a fenti gyümölcsöt” (Devecseri Gábor fordítása). Vajon milyen színű volt, és lehet még a termése az Ólmodi öreg eperfának – ha idővel lesznek társai?

2.5.4. Őzkút forrás körül lévő, ólmodi közigazgatási területhez tartozó kirándulóhely területek

Bár maga az Őzkút Kőszeg közigazgatási területén fekszik, az ólmodiak magukénak érzik, és szívesen ajánlják az Ólmodra látogatóknak is. A Belovich-kápolnától 15 perc sétára az erdő mélyén található a menedékházzal, jól kiépített és kiváló állapotú padokkal, valamint tűzrakó hellyel ellátott pihenőhely és maga a kút, amit a Szombathelyi Erdészeti Zrt. szépen helyreállított az elmúlt időszakban. Az Ólmodi rész magántulajdonú erdő, ami része az Alsó-erdőnek. A Kőszegi Alsóerdő Kőszeg (Kőszegfalva), Ólmod, Horvátszidány és Kiszsidány községhatárokon terül el. Legjellemzőbb állományai a lomelegyes erdei fenyvesek, sajnos azonban nem elhanyagolható az elegyetlen erdei fenyvesek aránya sem. Elsősorban botanikai értékekkel büszkélkedő terület, a körtike fajok, kapcsos korpafű, hegyi

lednek előfordulása mellett, ugyanakkor, fekete gólya is fészkel benne, továbbá az alpesi tarajos gőte hazai állományának is fontos élőhelyét jelenti.

2.5.5. A körtés – eredetileg Ólmod szőlőhegye

Az Ólmodiaknak a Belovich kápolna alatt volt a szőlőhegyük. Az is mutatja, hogy sok családnak volt kisebb-nagyobb szőlőse, hogy számos szőlőprés és két csodálatos, földbevált, vermelt pince is fennmaradt a faluban. A katonaság a határsáv miatt 1965-ben kiszántotta a szőlőt, mivel a gazda nem volt hajlandó kivágni, majd később körtefákkal ültették be, innen ered a ma használt Körtés név, miközben dűlőnévként fennmaradt a Szőlőhegy elnevezés. Azt mondják, hogy a fára kúszva, az életéért küzdve, megmaradt pár szőlővessző a határban. Méltó, élő és gyümölcsöző emlékmű lehetne, ha pár tövet lugasra húzva, egy kis táblával megbecsülve, idővel visszaszelídíthetne a falu magának.

2.5.6. Ólmodi jóléti tó, vizes élőhely

A Ribnyák patak mellett, egy önkormányzati réten került kialakításra az Ólmodi jóléti tó, vizes élőhely. Szépen kialakított környezete, a fedett közösségi helyiség, a tűzrakóhely kiválóan alkalmassá teszi a falu részére találkozási és szabadtéri rendezvény helyszíneként. Bár a mérete kicsi, a vízjárása függ az időjárástól, a tó lehetőséget adhat további hasznosításra, esetleg kisebb, akár kizárólag falusi használatú horgásztóként való fenntartására is, ami korábban nem volt ritka a malmokkal rendelkező Répcementi falvak körében.

2.6. Ólmodi gyöngyszemek – épített értékeink

(szakrális, lakó- és gazdasági épületek, régészet)

2.6.1. Szent Márton templom

A falu védőszentjéről, Szent Mártonról kapta nevét a középkori eredetű templom. A barokk oltárképen a köpenymegosztást ábrázolják. A szentélyben és a mennyezeten látható falképek Szent Márton legendájának jeleneteit láthatjuk - Márton megkereszteli édesanyját, Márton feltámasztja a halott ifjút, Márton álma. A falképeket Závory Zoltán (1906 - 2000) készítette. Az északi falon Szent Márton püspök fából faragott szobra kapott helyet. Az épület műemlék.

2.6.2. Belovich kápolna

Belovich családtól kapta a falu, amelyet 1724-ben építettek az egykori szőlőshegyre. A kápolna jelentős barokk stílusjegyeket mutat. Az egykori Szőlőhegy élő emlékhelyével együtt, kedvelt kiránduló ponttá válhat. Az épület műemlék.

2.6.3. Mersich ház

Mersich Ignác szülőháza adott otthont többek között a Galéria és Alkotóháznak. Itt látható fia, Mate Meršić-Miloradić (Mersich Máté) gradistyei horvát költőpap emléktáblája, aki a gradistyeiek nagy költőjeként, tanítójaként és gondolkodójaként írta be magát a történelembe. Ebben az épületben kapott helyet a Gyökerek – Koreni Helytörténeti Gyűjtemény. Itt régi berendezések, viseletek, öltözékek, használati tárgyak láthatók, valamint egy állandó festménykiállítás is, amelyen követhető a falu története. Az alkotóház részben csoportokat is tudnak fogadni.

2.6.4. Mária szobor a Franta család emlékére

Franta Ferenc 1905-ben állította a Mária szobrot családjá, szülei emlékezetére. A szobor az egykori gyümölcsös felé induló kereszteződésben áll, a Belovich kápolna is erre érhető el. Kis kertje, kecses alakja Kismartoni mester szép munkája.

2.6.5. Két ólmodi pince a falu közepén

Ólmod szőlőművelésének egyszerű, kicsiny, de szép emléke ez a két magántulajdonú pince. Mivel napfénytől óvott, és bennük egész évben viszonylag állandó a hőmérséklet és a páratartalom, ezért már évszázadok óta bor és termés tárolására használták és használják ma is. A tulajdonosokkal egyeztetve, a falu közepén kiváló kiránduló megálló-pontként is szolgálhatnak, esetlegesen falusi rendezvényeken kínáló helyként is működhetnek. A falunak volt külön jégpincéje is, ahol a Répcéről hozott jégen tároltak húst, illetve az Ólmodi vendégfogadót is innen táplálták jéggel.

2.6.6. A kora árpádkori Vasművesség régészeti lelőhelye a „Wygna-Potoka” völgyében.

A X.-XII. évszázadban, a vasművesség mives kohói működtek a korai szláv falu felett. Jelentősége országos, hiszen kora árpádkori vasművességre az országban elsősorban két térségben, a Bükkben és a Nyugat-Vas megyei területeken bukkantak a régészek. Erről részletesen írunk az Ólmod legragyogóbb gyöngyszemei fejezetben. Ólmodon a mai Ribnyák-patak völgyében az egykori szolgálati lakások alatt történt jelentős régészeti feltárás.

2.6.7. A római Borostyánkő út

A rómaiak által kiépített Borostyánkő út a legismertebb ókori kereskedelmi útvonal volt, amelyet borostyánkő és számos más áru szállítására használtak. Évszázadokon keresztül vezetett Észak-Európából a Földközi-tengerig és vissza. Azt tudjuk, hogy Szombathely után Nemescsón és a szomszédos Frankenau-ban volt Útállomás az egykori európai kereskedelmi úton. Frankenau-ból, Frankóból az egykori Csárda-malom rét magasabban fekvő, domb alatti területein érkezett az út. Az egykori útra utaló elnevezések („Örökség dűlő”, „Római út”) mai napig fellelhetők Horvátzsidányban és Ólmodon. Leletek még nem kerültek elő, az úthoz régészeti feltárás Ólmod külterületén még nem történt. Többnyelvű tábla kihelyezése a Bernstein Trail (Borostyánkő) túraútvonalon érkezőknek kedvelt látogató pontjává válhat.

2.7. Ólmodi gyöngyszemek – tárgyak, a múlt kézbe vehető emlékei

- 2.7.1. Koreni, Gyökerek** – helytörténeti kiállítás: Az anyag nagy részét Brigovich Lajos tanár - festőművész gyűjtötte össze. Az ólmodi gyűjteményt 2005-ben avatták fel. A kis kiállítás nem csak mindennapok tárgyait mutatja be, helyet ad közösség ünnepi alkalmaihoz kapcsolódó dokumentumoknak is.
- 2.7.2. Galéria**, régi festmények – A számos Ólmodot és Ólmod térségét megidéző festmény közt megtalálhatóak azok a festmények is, amelyek a régi Ólmodi szőlőhegyet, illetve a Belovich-kápolnát ábrázolják.
- 2.7.3. Bírói könyv - régi idők jogszabályaival**, amely a polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat írja le, és a tagok által hozott határozatokat is tartalmazza.
- 2.7.4. Régi fényképek, dokumentumok** – családoknál számos régi dokumentum és fotó lelhető fel, bár a falu lakosságának harmadára csökkenése miatt, bizonytalannal nagyon sok már megsemmisült, vagy az elszármazottakhoz került. Az utóbbi évtizedek krónikájában nagy segítség lehet Brigovich Lajos gyűjteménye, és annak helytörténeti feldolgozása, azokkal akik már részesei voltak az évtizedekkel ezelőtti eseményeknek.

2.8. Ólmodi gyöngyszemek – a mesterségek és iparosság emlékei

- 2.8.1. A Csárda malom emlékkő** – a falu előtt, Horvátzsidány felől felérve a dombra, jobb kéz felől fogadja a látogatót. Maga, a Fazekas család egykori malma, más néven a Csárda malom alatt, az egykori Répce völgyében működött, de 1948-49-ben a vasfüggöny áldozatává vált. A Répce-völgyében lévő egykori helyén már nem található szinte semmi, mivel a műszaki határzár kiépítésekor felrobbantották. Már a Répce sem található ott az egykori mederben, mert azt árvízvédelem címén az osztrákok terelték el. A száraz malomárokban ma végig lehet sétálni Frankó határáig.
- 2.8.2. Régi mezőgazdasági gépek és szerszámok** – számosan maradtak a családoknál. Ismert, hogy szecskavágó és öreg prések is vannak Ólmodon. Megfontolandó, hogy a falu egykori gazdálkodására oly jellemző pajták egyikében idővel a helyi paraszti gazdálkodásnak emlékhelyet, esetleg egyben turista pihenőhelyet alakítsanak ki. Erre egyszerű, ezért kiváló példa

látható Klastromban, az egykori ciszterci major félig nyitott fészerében, a kolostor épülethez közel.

2.9. Ólmodi gyöngyszemek – Vendégcsalogató és vendégfogadó gyöngyszemek

- 2.9.1. 1699-es/1922-es határkő** – az eredetileg települések és birtokok határát jelölő határkövön a Trianoni Szerződés után, az 1699-ben felállított kő felülírásával kívánták gyorsítani az 1922-es határkijelölést. Ennek nyomát ma is őrzi a határkő. Így lett az egykori birtok-, és település-határkő, országhatárkővé – mára pedig beszédes mementóvá.
- 2.9.2. A Dreiszker apartmanház és a Szőlőfürt Vendégház** – Ólmod központjától délre találhatók, közel az Ólmodot Klastrommal összekötő úthoz, valamint az Ólmodot Kőszeggel összekötő túraúthoz, valamint az EUROVELO 13 kerékpárúthoz. A két vendégfogadó jelentős szerepet tölt be abban, hogy az országból mind többen megismerhessék e kalandos múltú kis falu gyönyörű természeti környezetét, múltját és jelenét.
- 2.9.3. Szent Márton európai kulturális túraútvonal** – A Kőszegről északra tartó Szent Márton útvonal jelentős emlékhelye, és pecsételő helye itt Ólmodon, a Szent Márton templomban kapott helyet. A templom mellett három nyelven is olvashatjuk a templom és egyben Ólmod történetének legkiemelkedőbb fejezeteit.
- 2.9.4. alpannonia® túraútvonal** – a **Népek kohója, sárga jelzésű alpannonia® túraútvonal** a nemzetközi alpannonia® túrahálózat részeként került kiépítésre a Horvátzsidány, Kiszsidány, Peresznye, Borsmonostor, Ólmod útvonalon, mintegy 23 km hosszúságban. A túraútvonalhoz 2020-ban pecsételő füzet és játék is kapcsolódik, így a következő években várhatóan egyre több natúrparki turista keresi majd fel Ólmodot. Számukra kedvező, ha minél több látogató pontot, és őket fogadó élménypontot találhatnak majd a faluban.
- 2.9.5. Bernstein Trail túraútvonal** – A 2020-ban induló Bernstein Trail túraprogram és útvonal internetes foglaláson teszi lehetővé, hogy 13 nap alatt bejárják az egykori Carnuntum-tól, egészen Dél Burgenlandig az észak-déli Borostyánkő útvonal legszebb tájait. Az Ólmod határába érkező túraútvonal mentén érdemes lehet egy háromnyelvű fogadó-táblát felállítani, amely az egykor Horvátzsidány és Ólmod között áthaladó nemzetközi kereskedelmi útnak is emléket állíthat.
- 2.9.6. Eurovelo 13 „Vasfüggöny” nemzetközi kerékpáros túraútvonal** – Az egykor Európát kettéosztó Vasfüggöny mentén, az Északi-tengertől a Fekete-tengerig húzódó nemzetközi kerékpárút egyre határozottabb kínálatként jelenik meg Európában. Ólmod a Borsmonostorból (Klastromból, Kloistermarienberg-ből) Kőszegre haladó útvonal legfontosabb állomása. Javasoljuk, hogy az egykori határőrlaktanya előtt, az Öreg eperfa mellett Eurovelo 13 megállópont kerüljön kialakításra, ahol 3 nyelvű tájékoztató táblán az érdeklődők, és nem csak a kerékpárosok, megismerhetik Ólmod Vasfüggönyhöz kötődő történelmének legfontosabb fejezeteit. A Klastromba induló út tövében, pl. az egykor boltként szolgáló faházon érdemes lehet a Galériához és Kiállítóhelyhez, valamint a Szent Márton templomhoz mutató tábla elhelyezése, mert maga a kerékpárút nem halad át a falu központján.

2.10. Ólmodi gyöngyszemek – Helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói

- 2.10.1. Helyi mezőgazdálkodás:** Magyarországon a falvak, nemritkán egységes birtokként, vagy birtokközösségként a táj és a természet fenntartóiként szolgáltak évszázadokig, és szolgálnak ma is. Minden olyan vállalkozás, egyéni-, családi- és közösségi kezdeményezés, amely a hagyományos paraszti gazdálkodás gyakorlatának a kornak megfelelő, környezettudatos megújítását szolgálja, az közvetlenül és közvetetten is szolgálja a település természeti és közösségi helyi értékeinek a megújítását és tartós fenntartását.
- 2.10.2. Ökológiai gazdálkodás:** A natúrparki települések és az egész natúrpark környezeti értéke szempontjából különös jelentősége van az ökoporták, és a falusi önfenntartó, környezettudatos kisgazdasági kezdeményezéseknek, amelyet sokszor más munka mellett tartanak fenn családok, vagy gazdálkodó közösségek.
- 2.10.3. Kézműves mesterségek és foglalkozások:** A Natúrparki településeken a helyi termék előállító kézművesek, művészek és művészi kézművesek, akik egyszerre szolgálják a település kultúrtörténeti és gazdaságtörténeti értékeinek a megújítását – a natúrparki települések valódi gyöngyszemei. A településen egykor jellemző mesterségek utódai ma is kincset érnek, így a kovácsok helyébe lépő lakatosok, gépjármű-, gép- és szerszámszerelők, a hagyományos mesterségek továbbvivői és az azokat a mai formában képviselők mind életet és gazdasági erőt adnak a településnek.
- 2.10.4. Lakóhelyhez, lakókörnyezethez és környezettudatossághoz kötődő vállalkozások:** A natúrparki településeken nagyon fontos szolgáltatást végeznek az építő, és az építéshez kötődő vállalkozások, a kőművesek, az ácsok és tetőfedők, a villany- gáz-, víz- és fűtés szerelők, a modern megújuló energiákkal foglalkozó vállalkozások, a kertészeti-, kertépítő- és tájépítő vállalkozások és szolgáltatók.
- 2.10.5. Helyi termék-, helyi erőforrásra alapozó, vagy a vidékre jellemző termék előállítása:** a helyi terméket, élelmiszert és alapanyagot, vagy részterméket előállító gyártók és feldolgozók a vidékre jellemző termények és erőforrások helyben történő feldolgozásával megerősítik településük, és az egész natúrpark térség helyi gazdasági bázisát. Mindez jelentős hozzáadott értéket jelent a térségbe látogató vendégeknek, és turistáknak, valamint a térségen kívüli értékesítés esetén, mintegy járulékosan, jó hírért viszi a településnek és magának a natúrparknak is.
- 2.10.6. Helyi szolgáltatások:** A már elérhető vagy megkezdeni kívánt helyi szolgáltatások erősen javítják a település életminőségét, kedvezően hatnak a település lakosságmegtartó erejére, és gazdasági szövetére. A lakossági és személyi szolgáltatások széles köre (fodrászat, bolt, természetgyógyász stb.) mellett, a gazdasági és pénzügyi szolgáltatások megkezdésével illetve megerősítésével is javítható a település jövőpotenciálja. A rugalmas-, a részidős- és a távmunka lehetőségeinek terjedésével kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek településeink, hogy fiatalabb generációk, és fiatal családok is otthonul válasszák a natúrparki településeket, így Ólmodot is. Ez hosszútávon kedvezően hat a település fennmaradására, és hagyományos közösségi értékeinek a megerősítésére.

2.11. Ólmodi gyöngyszemek – sport, szabadidő, hobbi, életmód

- **Ökogazdálkodás** – Olyan gazdálkodási forma, mely szerves trágyázáson, természetes növényvédelmen és természetes életritmuson alapul, a szintetikus műtrágya és (szintetikus) növényvédő szerek mellőzésével. Ólmod kiváló célterülete lehet az egykori apró paraszti gazdaságokat megújítani kívánó családoknak és gazdálkodóknak.
- **Természet- és környezettudatos életmód** – a hagyományos falusi életforma lényegileg hulladékmentes életforma volt. A faluközösségen belül, vagy a helyi piachoz kapcsolódó falvak között ellátási közösség élt, így tudták biztosítani egymás és saját maguk számára az életükhöz szükséges árukat, szolgáltatásokat és eszközöket. A világgazdaság korszakában ez természetesen nem lehet egyoldalú és kizárólagos, viszont a nemzetközi gazdasági pólus mellett, Ólmodon nagyon is fennáll a lehetősége a helyi mezőgazdasági termelés újraéledésére, annak gazdasági és környezeti jelentőségének a megerősödésére. Itt a jövőbe mutató, legmodernebb törekvés összekapcsolódhat az örökölt archaikus falusi életmód késői emlékeivel.

2.12. Ólmodi gyöngyszemek – az Ólmodi közösség hordozói

Ólmodon évszázadok óta fontosak a családi és baráti kapcsolatok. Nagyon sok hagyományt, és a szokásokhoz kötődő ünnepet ma is így szerveznek meg. Leginkább a nagyszülők, akik tovább adhatják a horvát kultúrát és a nyelvet. A vegyes házasságokban egyre kevésbé öröklődik át a horvát nyelv, és még leginkább anyai ágon él tovább a nyelv mindennapi használata. A horvátzsidányi óvoda és iskola kiváló lehetőséget nyújt a népszokások és énekek elsajátítására. Ebben a helyzetben, idővel egyre fontosabbá fognak válni az Ólmodi kulturális létesítmények, a gyűjtemény és a galéria fenntartása, és remélhetően idővel intézetként 1-2 főállású munkatárssal való megerősítése.

Ólmodon ma még nincsen formális civil szervezet. Természetesen, az egyházközség és az önkormányzat, valamint a horvát kisebbségi önkormányzat jelentős feladatokat lát el a közösségi életben – sokszor egymással szoros együttműködésben.

MELLÉKLETEK AZ ÓLMODI GYÖNGYSZEMEKHEZ

1. sz. melléklet

Gondolatok az Ólmodi Gyöngyszemek további védelmére, szépítésére és továbbfejlesztésére:

- Az Öreg Eperfához vezető egykori eperfa sor újraültetése, egyszerű pihenőhely kialakítása a fa körül
- A volt határőr laktanya előtt vagy a Klastromi út tövében Vasfüggöny-kerékpárút pihenőpont kialakítása, három nyelvű tájékoztató táblák kialakításával.
- Kisebb szőlőtelepítés és emléktábla elhelyezése a Belovich kápolna közelébe, az egykori Szőlőhegyre
- Az Ólmodi „Wygna-Potoka” vaskohók - régészeti lelőhely bemutatása, táblák felállítása.
- Az Ólmod-Horvátzsidány közötti Örökség dűlőben az egykori római Borostyánkő út rövid bemutatása
- A Kőszeg-Ólmod közötti kerékpáros- és túraút erősebb kihasználása, évi legalább egyszeri szervezett túra indítása. Az alpannonia® Népek kohója túrakörnek és a pecsételő füzetnek 2020 évi beindítása
- Az Ólmodi jóléti tó, vizes élőhely továbbfejlesztése, esetlegesen helyi horgász-tóként való hasznosítása
- A fűnyíró traktor ügyességi versenynek a megtartása, a Natúrparkban és azon túl való ismertté tétele
- A falu központjában álló, két magántulajdonú pince homlokzatának felújítása, előttük pihenőpadok és kiránduló-megálló kiépítése (természetesen csakis a tulajdonosokkal való egyeztetés függvényében)
- Ólmod és Borsmonostor (Klastrom) évszázados kapcsolatának, a mai kornak megfelelő felújítása.

